

υπαλλήλων. Το καθήκον αυτό συνεπάγεται ιδίως ότι, όταν αποφασίζει για την κατάσταση ενός υπαλλήλου, η ΑΔΑ οφείλει να λαμβάνει υπόψη το σύνολο των στοιχείων που μπορούν να καθορίσουν την απόφασή της και ότι, ενεργώντας έτσι, πρέπει να σταθμίζει όχι μόνο

το συμφέρον της υπηρεσίας, αλλά επίσης και το συμφέρον του ενδιαφερομένου υπαλλήλου. Πάντως, η προστασία των δικαιωμάτων και των συμφερόντων των υπαλλήλων πρέπει πάντοτε να έχει ως όριο την τήρηση των ισχυόντων κανόνων.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)
της 16ης Μαρτίου 1993 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις T-33/89 και T-74/89,

David Blackman, έκτακτος υπάλληλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, κάτοικος Tervueren (Βέλγιο), εκπροσωπούμενος από τον Aloyse May, δικηγόρο Λουξεμβούργου, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον ίδιο δικηγόρο, 31 Grand rue,

προσφεύγων,

κατά

Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, εκπροσωπούμενου από τον Jorge Campinos, jurisconsultum, τον Manfred Peter, προϊστάμενο τμήματος, και Didier Petersheim, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, επικουρούμενους από τον Francis Herbert, δικηγόρο Βρυξελλών, με τόπο επιδόσεων τη Γενική Γραμματεία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Kirchberg,

καθού,

που έχει ως αντικείμενο, στην υπόθεση T-33/89, την ακύρωση της απόφασης του προέδρου της σοσιαλιστικής ομάδας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 4ης Φεβρουαρίου 1988, η οποία απέρριψε την ένσταση που υπέβαλε ο προσφεύγων κατά της απόφασης που του αρνήθηκε απόδοση κατά 100 %, από το κοινό σύστημα ασφαλίσεως ασθενείας στα όργανα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, των εξόδων που κατέβαλε για τα ειδικά μαθήματα της κόρης του κατά

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

το σχολικό έτος 1986/1987, και, στην υπόθεση T-74/89, την ακύρωση της αποφάσεως του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 31ης Ιανουαρίου 1989, η οποία απέρριψε την ένσταση του προσφεύγοντος κατά της απορρίψεως της αιτήσεώς του περί προηγούμενης παροχής αδείας για τη συμμετοχή της κόρης του σε ειδικά μαθήματα κατά το σχολικό έτος 1987/1988,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. García-Valdecasas, Πρόεδρο, R. Schintgen και C. P. Briët, δικαστές,

γραμματέας: M. Fierstra, εισηγητής σε γραφείο πρωτοδίκη,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 20ής Μαΐου 1992,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Ιστορικό της υποθέσεως

- 1 Ο προσφεύγων, David Blackman, είναι έκτακτος υπάλληλος βαθμού A 3 στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (στο εξής: Κοινοβούλιο), υπηρετών στη σοσιαλιστική ομάδα στις Βρυξέλλες. Με την ιδιότητά του αυτή είναι ασφαλισμένος στο κοινό σύστημα ασφαλίσεως ασθενείας στα όργανα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (στο εξής: κοινό σύστημα). Η κόρη του, με την ιδιότητα της ασφαλισμένης, καλύπτεται από το ίδιο σύστημα.
- 2 Από πολλών ετών η κόρη του προσφεύγοντος παρακολουθεί ειδικά μαθήματα, τα οποία έχει ανάγκη λόγω των σχολικών δυσχερειών που συναντά και οι οποίες οφείλονται στις συνέπειες μηνιγγίτιδας από την οποία είχε προσβληθεί όταν ήταν νεογέννητη. Αρχικά, φοίτησε στο Ευρωπαϊκό Σχολείο και στο American International School του Λουξεμβούργου. Από τον Ιανουάριο του 1981 ως τον Ιούλιο του 1983 παρακολούθησε μαθήματα στο British School των Βρυξελλών, κατόπιν δε και μέχρι το τέλος του έτους 1985, στο Sibford School στην Αγγλία όπου, πλην της κανονικής φοιτήσεως, παρακολουθούσε ειδικά μαθή-

ματα (remedial teaching). Κατά τα τέλη του 1985 επανήλθε στις Βρυξέλλες όπου φοίτησε εκ νέου στο British School, παρακολουθώντας εκεί επίσης ειδικά μαθήματα.

- 3 Από το 1981 ως το 1985 δέχθηκε το γραφείο εκκαθαρίσεως του Λουξεμβούργου να αναλάβει κατά 100 % τα έξοδα των ειδικών μαθημάτων που παρακολουθούσε η κόρη του προσφεύγοντος.
- 4 Με σημείωμα της 17ης Φεβρουαρίου 1986 ζήτησε ο προσφεύγων να αναλάβει το ταμείο ασφαλίσεως ασθενοείας τα έξοδα ειδικού προγράμματος υποβοηθήσεως, που ενέκρινε το British School για την κόρη του λόγω των ειδικών σχολικών προβλημάτων της. Το πρόγραμμα αυτό που θα αφορούσε την περίοδο από τον Ιανουάριο μέχρι τον Ιούλιο του 1986 περιελάμβανε, σύμφωνα με το προαναφερθέν σημείωμα, «οκτώ ατομικές συνεδρίες κατά εβδομάδα ψυχοπαιδαγωγικής θεραπείας».
- 5 Με έγγραφο της 23ης Μαΐου 1986 ο βοηθός προϊστάμενος τμήματος του γραφείου εκκαθαρίσεως των Βρυξελλών, στον οποίοι είχε διαβιβαστεί το σημείωμα του προσφεύγοντος για να λάβει απόφαση επειδή απουσίαζε ο προϊστάμενος του γραφείου εκκαθαρίσεως του Λουξεμβούργου, ανακοίνωσε στον προσφεύγοντα τα εξής:

«Όσον αφορά το ειδικό πρόγραμμα υποβοηθήσεως, ειδικότερα δε μια ατομική συνεδρία ανά εβδομάδα για ψυχοπαιδαγωγική θεραπεία, επικοινωνήσα με τον γιατρό-σύμβουλό μας, ο οποίος ήρθε σε επαφή με το British School. Η άποψή του, η οποία μου φαίνεται λογική, είναι ότι, εφόσον το ειδικό πρόγραμμα περιλαμβάνει τμήμα αφιερωμένο σε ιδιαίτερα μαθήματα και τμήμα αφιερωμένο σε ειδική θεραπεία, θα πρέπει το ταμείο ασφαλίσεως ασθενοείας να αναλάβει το 50 % των εξόδων».

- 6 Με απόφαση της 16ης Σεπτεμβρίου 1986, η αρμόδια για τους διορισμούς αρχή (στο εξής: ΑΔΑ) ενέκρινε, σύμφωνα με το άρθρο 72, παράγραφος 1, του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (στο εξής: ΚΥΚ) την απόδοση στον προσφεύγοντα, για την περίοδο από

1ης Σεπτεμβρίου 1986 ως 31 Αυγούστου 1987, των ιατρικών εξόδων που συνδέονται με τη βαριά ασθένεια της κόρης του. Παρόμοια απόφαση είχε εκδοθεί προηγουμένως για τις περιόδους από 1ης Σεπτεμβρίου 1983 ως 31 Αυγούστου 1985 και από 1ης Σεπτεμβρίου 1985 ως 31 Αυγούστου 1986.

- 7 Ο νέος προϊστάμενος του γραφείου εκκαθαρίσεων Λουξεμβούργου, απαντώντας με έγγραφο της 17ης Νοεμβρίου 1986 σε επιστολή που είχε στείλει ο προσφεύγων στις 24 Σεπτεμβρίου 1986 στον προκάτοχό του, πληροφόρησε τον προσφεύγοντα ότι, όσον αφορά τα έξοδα για το πρόγραμμα υποβοηθήσεως (educational therapy) που παρακολούθησε η κόρη του κατά το σχολικό έτος 1986/1987, η αίτησή του για απόδοση κατά 100 % είχε υποβληθεί για γνωμάτευση στον ιατρό-σύμβουλο του κοινοτικού οργάνου. Χωρίς να θέλει να προδικάσει τα αποτελέσματα αυτής της γνωματεύσεως, ο ίδιος υπεύθυνος υπογράμμισε ότι «τα έξοδα για ιδιαίτερα μαθήματα, remedial teaching, individual educational therapy, επιτακτικούς παιδαγωγικούς λόγους, καλύπτονται γενικώς επίσης από το άρθρο 67, παράγραφος 3, και το άρθρο 3 του παραρτήματος VII του ΚΥΚ, καθώς και από το κονδύλι προϋπολογισμού ad hoc για έξοδα σχολικής φοιτήσεως.»
- 8 Με έγγραφο της 9ης Μαρτίου 1987, το οποίο έλαβε ο ενδιαφερόμενος στις 16 Μαρτίου 1987, ο προϊστάμενος του γραφείου εκκαθαρίσεως του Λουξεμβούργου πληροφόρησε τον προσφεύγοντα ότι το υγειονομικό συμβούλιο επιβεβαίωσε κατά τη συνεδρίασή του της 27ης Φεβρουαρίου 1987 ότι τα έξοδα που αναφέρονται στο educational therapy που παρακολούθησε η κόρη του κατά το σχολικό έτος 1986/1987 θα αποδοθούν, όπως κατά το προηγούμενο έτος, κατά 50 %.
- 9 Στις 5 Ιουνίου 1987 υπέβαλε ο προσφεύγων στο γραφείο εκκαθαρίσεως ένσταση στρεφόμενη κατά της προαναφερθείσας απόφασης του υγειονομικού συμβουλίου της 27ης Φεβρουαρίου 1987. Η ένσταση αυτή του επιστράφηκε στις 16 Ιουνίου 1987 από το γραφείο επειδή ήταν αναρμόδιο, οπότε ο προσφεύγων προσέφυγε στην ΑΔΑ με σημείωμα της 29ης Ιουνίου 1987, που πρωτοκολλήθηκε στις 8 Ιουλίου 1987.
- 10 Η ένσταση αυτή απορρίφθηκε με απόφαση της ΑΔΑ της 4ης Φεβρουαρίου 1988. Κατά της αποφάσεως αυτής στρέφεται η προσφυγή στην υπόθεση T-33/89.

- 11 Εν τω μεταξύ, στις 18 Οκτωβρίου 1987 ο προσφεύγων είχε υποβάλει αίτηση για χορήγηση προηγούμενης άδειας που αφορούσε το πρόγραμμα του educational therapy, το οποίο έπρεπε να παρακολουθήσει η κόρη του κατά το σχολικό έτος 1987/1988. Μετά γνωμάτευση του ιατρού-συμβούλου, το γραφείο εκκαθαρίσεως ειδοποίησε τον προσφεύγοντα με έγγραφο της 28ης Μαρτίου 1988 ότι αρνούνταν να του χορηγήσει αυτή την άδεια. Η άρνηση αυτή είχε την εξής αιτιολογία:

«Δεδομένου ότι από την έρευνα του φακέλου προέκυψε ήδη σαφώς ότι η αίτηση χορηγήσεως προηγούμενης άδειας αναφέρεται σε ιδιαίτερα μαθήματα μαθηματικών και ότι αυτού του είδους τα μαθήματα δεν υπάγονται σε ιατρική θεραπεία, δεν συντρέχει λόγος αποδόσεως τέτοιων παροχών. Υπηρεσίες αυτού του είδους που παρέχονται σε σχολικό ίδρυμα από πρόσωπα που δεν έχουν σχέση με την άσκηση ιατρικού ή παραϊατρικού επαγγέλματος αποκλείονται από την ερμηνευτική διάταξη που εξέδωσαν οι προϊστάμενοι διοικήσεως στις 10 Σεπτεμβρίου 1987, η οποία ορίζει ότι “οι υπηρεσίες που αναφέρονται στα παραρτήματα της παρούσας ρύθμισης πρέπει να παρέχονται από πρόσωπο ή πρόσωπα που έχουν νόμιμη άδεια ασκήσεως του ιατρικού ή παραϊατρικού επαγγέλματος ή από ιατρικά ή παραϊατρικά ιδρύματα δεόντως εγκεκριμένα από τις αρμόδιες αρχές.”»

- 12 Στις 30 Μαΐου 1988 υπέβαλε ο προσφεύγων ένσταση κατά της αποφάσεως της 28ης Μαρτίου 1988 του γραφείου εκκαθαρίσεως. Κατά το άρθρο 16 της κανονιστικής ρυθμίσεως για την κάλυψη κινδύνων ασθένειας των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (στο εξής: κανονιστική ρύθμιση), η ένσταση διαβιβάστηκε στην επιτροπή διαχειρίσεως του κοινού συστήματος, η οποία επιβεβαίωσε την απόφαση του γραφείου εκκαθαρίσεως με τη γνωμοδότηση 16/88, της 28ης Σεπτεμβρίου 1988. Στις 6 Σεπτεμβρίου 1988 το κεντρικό γραφείο του κοινού συστήματος εξέδωσε επίσης αρνητική γνωμοδότηση. Με απόφαση της 31ης Ιανουαρίου 1989 απέρριψε η ΑΔΑ την ένσταση. Κατά της αποφάσεως αυτής στρέφεται η προσφυγή στην υπόθεση Τ-74/89.

Διαδικασία

- 13 Υπό τις περιστάσεις αυτές, με δικόγραφο που κατατέθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 26 Απριλίου 1988, ο προσφεύγων άσκησε την πρώτη προσφυγή, η οποία πρωτοκολλήθηκε με τον αριθμό 127/88. Η έγγραφη διαδικασία διεξήχθη πλήρως ενώπιον του Δικαστηρίου. Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Δικαστήριο κάλεσε τους διαδίκους να απαντήσουν σε ορισμένες ερωτήσεις. Μόνο το Κοινοβούλιο ανταποκρίθηκε στην πρόσκληση αυτή εντός της ταχθείσας προθεσμίας.

- 14 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 14 Μαρτίου 1989 ο προσφεύγων άσκησε δεύτερη προσφυγή, η οποία πρωτοκολλήθηκε με τον αριθμό 84/89.
- 15 Με έγγραφο της 15ης Μαρτίου 1989 ο προσφεύγων ζήτησε την αναστολή της διαδικασίας στην υπόθεση 127/88 καθώς και τη συνεκδίκαση της υποθέσεως αυτής με τη νέα υπόθεση. Στις 7 Απριλίου 1989 ο πρόεδρος του πρώτου τμήματος του Δικαστηρίου αποφάσισε την αναστολή της διαδικασίας στην υπόθεση 127/88 μέχρι πέρατος της εγγράφου διαδικασίας στην υπόθεση 84/89. Η έγγραφη διαδικασία στην υπόθεση αυτή διεξήχθη πλήρως ενώπιον του Δικαστηρίου.
- 16 Με διάταξη της 15ης Νοεμβρίου 1989 το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) διαβίβασε, κατ' εφαρμογή του άρθρου 14 της αποφάσεως του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1988 περί ιδρύσεως Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, τις υποθέσεις ενώπιον του Πρωτοδικείου, όπου πρωτοκολλήθηκαν αντίστοιχα με τους αριθμούς T-33/89 και T-74/89.
- 17 Κατόπιν αιτήσεως του προσφεύγοντος και αφού κλήθηκε το καθού να υποβάλει τις παρατηρήσεις του, το Πρωτοδικείο διέταξε στις 22 Φεβρουαρίου 1990 την ένωση και συνεκδίκαση των δύο υποθέσεων προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.
- 18 Με διάταξη της 12ης Ιουλίου 1990 το Πρωτοδικείο διέταξε την αυτοπρόσωπη παράσταση των διαδίκων, η οποία πραγματοποιήθηκε στη συνεδρίαση της 8ης Νοεμβρίου 1990. Ενόψει αφενός μεν των στοιχείων της έγγραφης διαδικασίας, αφετέρου δε των πληροφοριών που συνέλεξε κατά τη συνεδρίαση με την αυτοπρόσωπη παράσταση των διαδίκων, το Πρωτοδικείο έκρινε αναγκαίο να διατάξει πραγματογνωμοσύνη και, με διάταξη της 1ης Ιουλίου 1991, όρισε προς τον σκοπό αυτό πραγματογνώμονες. Δεδομένου ότι οι ορισθέντες πραγματογνώμονες δεν μπόρεσαν να έρθουν σε επαφή και να εκπληρώσουν την αποστολή που τους ανέθεσε το Πρωτοδικείο, το τελευταίο, με διάταξη της 9ης Ιανουαρίου 1992, διέταξε την εξέταση ως μαρτύρων του Dr. Marc Boel και του Jack Gillman. Η εξέταση έγινε κατά τη συνεδρίαση της 25ης Μαρτίου 1992.

- 19 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (τέταρτο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία.
- 20 Η προφορική διαδικασία διεξήχθη στις 20 Μαΐου 1992. Οι εκπρόσωποι των διαδίκων αγόρευσαν και απάντησαν στις ερωτήσεις που τους έθεσε το Πρωτοδικείο.

Αιτήματα των διαδίκων

- 21 Στην υπόθεση T-33/89 ο προσφεύγων ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να κρίνει παραδεκτή και εμπρόθεσμη την προσφυγή·
- να κρίνει παράνομη και να ακυρώσει την απόφαση του προέδρου της σοσιαλιστικής ομάδας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 4ης Φεβρουαρίου 1988 που αρνήθηκε στον προσφεύγοντα την απόδοση κατά 100 %, από το κοινό σύστημα, των εξόδων της ειδικής παραϊατρικής εκπαιδεύσεως που κατέβαλε για την κόρη του κατά την περίοδο από τον Μάιο του 1986 ως τον Αύγουστο του 1987·
- να κρίνει ότι ο προσφεύγων δικαιούται, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 72 του ΚΥΚ, να του αποδοθούν κατά 100 % τα ιατρικά και παραϊατρικά έξοδα που αφορούν τη βαριά νόσο της κόρης του για τα ειδικά μαθήματα παραϊατρικής φύσεως που παρακολούθησε η τελευταία·
- να κρίνει ότι το καθού πρέπει να αποδώσει στον προσφεύγοντα τη διαφορά του 50 % που δεν ανέλαβε κατά την οικεία περίοδο·
- να υποχρεώσει το καθού να πληρώσει τα καθυστερούμενα βάσει του νέου υπολογισμού·
- να καταδικάσει το καθού στα δικαστικά έξοδα.

- 22 Το Κοινοβούλιο ζητεί στην ίδια αυτή υπόθεση από το Πρωτοδικείο:
- κυρίως να απορρίψει την προσφυγή ως απαράδεκτη·
  - επικουρικώς, να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη·
  - και στις δύο περιπτώσεις να καταδικάσει τον προσφεύγοντα στα δικαστικά έξοδα.
- 23 Στην υπόθεση T-74/89 ο προσφεύγων ζητεί από το Πρωτοδικείο:
- να κρίνει παραδεκτή την προσφυγή·
  - να κρίνει παράνομη και να ακυρώσει τη ρητή απόφαση με την οποία απέρριψε η ΑΔΑ του Κοινοβουλίου στις 31 Ιανουαρίου 1989 την ένσταση του προσφεύγοντος της 30ής Μαΐου 1988 και με την οποία δεν του χορηγήθηκε η προηγούμενη άδεια που ζήτησε στις 18 Οκτωβρίου 1987 ο προσφεύγων για το πρόγραμμα educational therapy-remedial teaching που έπρεπε να παρακολουθήσει η κόρη του·
  - να κρίνει ότι ο προσφεύγων έχει δικαίωμα να του αποδοθούν κατά 100 % τα ιατρικά και παραϊατρικά έξοδα που αναφέρονται στη βαριά νόσο του παιδιού του, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ, τούτο δε για την περίοδο 1987/1988·
  - να κρίνει ότι το καθού πρέπει να αποδώσει στον προσφεύγοντα το σύνολο των εξόδων τα οποία κατέβαλε στο πλαίσιο του προγράμματος educational therapy-remedial teaching που παρακολούθησε η κόρη του κατά την περίοδο 1987/1988, τα ποσά δε που θα καταβληθούν θα πρέπει να προσαυξηθούν με τόκους υπερημερίας από την ημερομηνία που ήταν απαιτητά τα αποδοτέα ποσά ως την πραγματική πληρωμή τους·
  - να διατάξει την ένωση και συνεκδίκαση της υποθέσεως αυτής με την υπόθεση T-33/89·

— να καταδικάσει το καθού στα δικαστικά έξοδα.

24 Το Κοινοβούλιο ζητεί στην υπόθεση Τ-74/89 από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή ως άνευ αντικειμένου αφού διαπιστώσει ότι η προσβαλλομένη απόφαση βρίσκεται στο πλαίσιο του άρθρου ΙΧ και επικουρικά του άρθρου ΧV του παραρτήματος Ι της κανονιστικής ρυθμίσεως, ενώ το τρίτο και το τέταρτο αίτημα που προβάλλονται με αυτή την προσφυγή βρίσκονται στο πλαίσιο του άρθρου ΙV του παραρτήματος·

— επικουρικά, αφού διαπιστώσει ότι τα εν λόγω αιτήματα δεν αποτέλεσαν αντικείμενο προηγούμενης ενστάσεως, να τα απορρίψει ως απαράδεκτα κατ' εφαρμογή του άρθρου 91, παράγραφος 2, του ΚΥΚ·

— ακόμη επικουρικότερα, αφού διαπιστώσει ότι το Πρωτοδικείο δεν έχει αρμοδιότητα να υποκαταστήσει τη διοίκηση και να της απευθύνει εντολές, να απορρίψει αυτό το τμήμα της προσφυγής ως απαράδεκτο·

— κατά τα λοιπά να κρίνει την προσφυγή παραδεκτή, αλλά αβάσιμη·

— να καταδικάσει τον προσφεύγοντα στα δικαστικά έξοδα.

Επί του παραδεκτού της προσφυγής στην υπόθεση Τ-33/89

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

25 Το Κοινοβούλιο υποστηρίζει ότι η προσφυγή αυτή είναι απαράδεκτη. Πρώτον, αφού παρατηρεί ότι, κατά το άρθρο 20, παράγραφος 3, της κανονιστικής ρυθμίσεως, το γραφείο εκκαθαρίσεως είναι αυτό που παραλαμβάνει και εκκαθαρίζει τις αιτήσεις αποδόσεως, υπογραμμίζει ότι το έγγραφο του γραφείου εκκαθαρίσεως των Βρυξελλών της 23ης Μαΐου 1986 που πληροφόρησε τον προσφεύγοντα ότι το ταμείο ασφαλίσεως ασθενείας δεν θα αναλάβει παρά

μόνο το 50 % των εξόδων που αναφέρονται στα ειδικά μαθήματα που παρακολούθησε η κόρη του στο British School αποτελεί την πρώτη βλαπτική πράξη και ότι θα έπρεπε να είχε ασκηθεί ένσταση ενώπιον της ΑΔΑ εντός προθεσμίας 3 μηνών από της κοινοποιήσεώς του, πράγμα που δεν συνέβη. Δεύτερον, το Κοινοβούλιο αμφισβητεί καταρχάς ότι η ένσταση που υπέβαλε μεταγενέστερα ο προσφεύγων μπόρεσε εγκύρως να στραφεί κατά του εγγράφου του προϊσταμένου του γραφείου εκκαθαρίσεως του Λουξεμβούργου της 9ης Μαρτίου 1987, που αποτελεί συνέχεια στο έγγραφο της 17ης Νοεμβρίου 1986 με το οποίο η ίδια αρχή είχε αφενός μεν επιβεβαιώσει την απόφαση που είχε λάβει για το προηγούμενο έτος, αφετέρου δε αναγγελλει ότι θα συμβουλευθεί τον ιατρό-σύμβουλο για την απόφαση που θα πρέπει να λάβει για το τρέχον έτος. Προσθέτει δε ότι, και αν ακόμη ήθελε υποτεθεί ότι η ένσταση μπορούσε εγκύρως να στραφεί κατά του εγγράφου αυτού, που ο προσφεύγων δηλώνει ότι έλαβε στις 16 Μαρτίου 1987, η ένσταση ήταν σε κάθε περίπτωση εκπρόθεσμη διότι πρωτοκολλήθηκε μόλις στις 8 Ιουλίου 1987, δηλαδή πέραν της προθεσμίας των τριών μηνών που προβλέπει ο ΚΥΚ. Η ένσταση που υπέβαλε αρχικά ο προσφεύγων στις 5 Ιουνίου 1987 και η οποία του επιστράφηκε στις 16 Ιουνίου 1987 δεν ήταν νομότυπη αφού απευθύνθηκε στην κοινωνική υπηρεσία και όχι στην ΑΔΑ.

- 26 Ο προσφεύγων προβάλλει πρώτον ότι το έγγραφο της 23ης Μαΐου 1986 δεν συνιστά απόφαση κατά την έννοια του άρθρου 90, παράγραφος 2, του ΚΥΚ. Πρόκειται για ανταλλαγή αλληλογραφίας μεταξύ των διοικητικών υπηρεσιών κοινοτικού οργάνου και ενός υπαλλήλου του επί θέματος προσδιορισμού των προσωπικών του δικαιωμάτων. Το έγγραφο της 23ης Μαΐου 1986 θα πρέπει επομένως να θεωρηθεί διοικητική πληροφορία κατά την έννοια της αποφάσεως του Δικαστηρίου της 1ης Φεβρουαρίου 1979, 17/78, Deshormes κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1979/Ι, σ. 89, σκέψη 23). Δεύτερον, ο προσφεύγων υπογραμμίζει ότι, και μεν η ένστασή του απευθύνθηκε αρχικά κατά λάθος στην κοινωνική υπηρεσία, αυτό όμως συνέβη βάσει πληροφοριών που του έδωσε ο υπεύθυνος αυτής της υπηρεσίας. Κατά τη συνεδρίαση εξήγησε ο προσφεύγων ότι είχε υποβάλει την αίτησή του στις 5 Ιουνίου 1987 αφού είχε τηλεφωνήσει στον προϊστάμενο της κοινωνικής υπηρεσίας για να τον ερωτήσει πώς έπρεπε να ενεργήσει και ότι αυτός του είχε πει να απευθύνει την ένσταση στην υπηρεσία του για τα περαιτέρω.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 27 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι οι συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 90, παράγραφος 2, και 91 του ΚΥΚ, στις οποίες παραπέμπει το άρθρο 16 της κανονιστικής ρυθμίσεως και που εφαρμόζονται κατ' αναλογία στους εκτά-

κτους υπαλλήλους δυνάμει του άρθρου 46 του καθεστώτος που εφαρμόζεται επί του λοιπού προσωπικού των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, προϋποθέτουν για το παραδεκτό της προσφυγής που προβλέπει το άρθρο 179 της Συνθήκης ΕΟΚ να προξενεί η πράξη βλάβη στον προσφεύγοντα. Οι μόνες που μπορούν να θεωρηθούν βλαπτικές είναι οι πράξεις που είναι ικανές να θίξουν άμεσα ορισμένη νομική κατάσταση. Η απλή εκδήλωση προθέσεως λήψεως μελλοντικά ειδικής αποφάσεως δεν μπορεί να δημιουργήσει δικαιώματα ούτε αντίστοιχες υποχρεώσεις υπέρ του ή των ενδιαφερομένων υπαλλήλων. Εξάλλου, κατά την πάγια νομολογία, για να μπορεί μια πράξη να χαρακτηριστεί βλαπτική κατά την έννοια του άρθρου 90, παράγραφος 2, του ΚΥΚ, πρέπει να εκδόθηκε ρητά από την ΑΔΑ (βλ. ιδίως τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 20ής Νοεμβρίου 1980, 806/79, Gerin κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1980/III, σ. 395, και την προαναφερθείσα απόφαση Deshormes κατά Επιτροπής).

- 28 Στην προκειμένη περίπτωση, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι το έγγραφο της 23ης Μαΐου 1986, από το οποίο συνάγει το Κοινοβούλιο επιχείρημα υπέρ της ενστάσεως απαραδέκτου που προβάλλει, απευθύνθηκε από το γραφείο εκκαθαρίσεως των Βρυξελλών στον προσφεύγοντα εις απάντηση του σημειώματός του της 17ης Φεβρουαρίου 1986, το οποίο αφορούσε την απόδοση εξόδων που θα καταβάλλονταν για την περίοδο από τον Ιανουάριο μέχρι τον Ιούλιο του 1986, περίοδο που δεν αφορά την παρούσα προσφυγή.
- 29 Το έγγραφο της 23ης Μαΐου 1986 αναφέρεται εξάλλου στη γνωμάτευση του γιατρού-συμβούλου, ο οποίος έκρινε ότι, «δεδομένου ότι το ειδικό πρόγραμμα περιλαμβάνει τμήμα αφιερωμένο σε ιδιαίτερα μαθήματα και τμήμα αφιερωμένο σε εξειδικευμένη θεραπεία, πρέπει να αναλάβει το ταμείο ασφαλίσεως ασθενείας το 50 % των εξόδων». Ο συντάκτης του εγγράφου προσθέτει ότι η γνωμάτευση αυτή του φαίνεται «λογική». Ουδόλως προκύπτει έτσι από το περιεχόμενο του εγγράφου αυτού ότι ελήφθη ήδη απόφαση όσον αφορά το ποσοστό αποδόσεως των εξόδων που αφορούν το σχολικό έτος 1986/1987. Αντιθέτως, η διατύπωσή του αφήνει να νοηθεί ότι θα ληφθεί απόφαση που θα λαμβάνει υπόψη τη γνωμάτευση του γιατρού-συμβούλου.
- 30 Τα ίδια πρέπει να ισχύσουν και όσον αφορά την ανταλλαγή αλληλογραφίας που διεξήχθη μεταγενέστερα για τα εν λόγω έξοδα, όταν ο νέος προϊστάμενος του γραφείου εκκαθαρίσεως του Λουξεμβούργου ειδοποίησε αρχικά τον προσφεύγοντα με έγγραφο της 17ης Νοεμβρίου 1986 ότι ζήτησε τη γνωμάτευση του ιατρού-συμβούλου πριν τον πληροφορήσει μεταγενέστερα με έγγραφο της 9ης Μαρτίου 1987 για τη ληφθείσα απόφαση εις απάντηση της αιτήσεώς του.

- 31 Από τις σκέψεις αυτές προκύπτει ότι είναι αβάσιμο το επιχείρημα του Κοινοβουλίου, κατά το οποίο το έγγραφο του γραφείου εκκαθαρίσεως των Βρυξελλών της 23ης Μαΐου 1986 αποτελεί εν προκειμένω την πρώτη βλαπτική πράξη και έπρεπε να αποτελέσει αντικείμενο ενστάσεως εντός προθεσμίας 3 μηνών από της κοινοποίησής του.
- 32 Από τις σκέψεις αυτές συνάγεται επίσης ότι η πρώτη πράξη που έχει χαρακτήρα αποφάσεως, κατά την έννοια του άρθρου 90, παράγραφος 2, του ΚΥΚ, όσον αφορά την απόδοση των εξόδων για το σχολικό έτος 1986/1987 — περίοδο στην οποία αναφέρεται η παρούσα προσφυγή —, είναι το έγγραφο της 9ης Μαρτίου 1987 που εξέδωσε ο προϊστάμενος του γραφείου εκκαθαρίσεως του Λουξεμβούργου. Ο προσφεύγων ανέφερε, χωρίς να αντικρουσθεί επί του σημείου αυτού από το καθού, ότι έλαβε το έγγραφο αυτό στις 16 Μαρτίου 1987. Δυνάμει του άρθρου 90, παράγραφος 2, του ΚΥΚ, η τρίμηνη προθεσμία για την άσκηση ενστάσεως ενώπιον της ΑΔΑ τρέχει από την ημέρα κοινοποίησεως της αποφάσεως στον αποδέκτη. Εντούτοις, κατά την πάγια νομολογία, η μη τήρηση των προθεσμιών που επιβάλλει αυτή η διάταξη δεν αποτελεί εμπόδιο για το παραδεκτό ενστάσεως ή προσφυγής όταν ο προσφεύγων υπέπεσε σε συγγνωστή πλάνη (βλ. τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 18ης Οκτωβρίου 1977, 25/68, Schertzer κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Συλλογή τόμος 1977, σ. 529, και της 5ης Απριλίου 1979, 117/78, Orlandi κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1979, σ. 857, καθώς και την απόφαση του Πρωτοδικείου της 29ης Μαΐου 1991, T-12/90, Bayer κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. II-219).
- 33 Κατά το Πρωτοδικείο, πρέπει πρωταρχικά να προσδιοριστεί το περιεχόμενο της εννοίας της συγγνωστής πλάνης, η οποία μπορεί, υπό εξαιρετικές περιστάσεις, να έχει ως αποτέλεσμα τη διατήρηση της προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής.
- 34 Προκειμένου περί προθεσμιών ασκήσεως προσφυγής οι οποίες, κατά την πάγια νομολογία, δεν είναι στη διάκριση ούτε του δικαστή ούτε των διαδίκων και εμφανίζουν χαρακτήρα δημοσίας τάξεως (βλ. π.χ. τις αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 25ης Σεπτεμβρίου 1991, T-54/90, Lacroix κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. II-749, σκέψη 24, και της 17ης Οκτωβρίου 1991, T-129/89, Offermann κατά Κοινοβουλίου, Συλλογή 1991, σ. II-855, σκέψη 31), η έννοια της συγγνωστής πλάνης πρέπει να ερμηνεύεται συσταλτικά και μπορεί να αφορά μόνο εξαιρετικές περιστάσεις κατά τις οποίες ιδίως το οικείο όργανο ακολούθησε συμπεριφορά που μπορεί να προκαλέσει, από μόνη της ή σε καθοριστικό βαθμό, επιτρεπτή σύγχυση σε καλόπιστο πολίτη και σε συναλλασσόμενο με συνήθη ενημέρωση που επέδειξε όλη την επιμέλεια που απαιτείται. Στην περίπτωση αυτή η διοίκηση δεν μπορεί να επικαλεστεί την εκ μέρους της αγνόηση των αρχών της ασφαλείας δικαίου και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης που οδή-

γησε στην πλάνη του πολίτη (προαναφερθείσα απόφαση του Πρωτοδικείου Bayet κατά Επιτροπής).

- 35 Εν προκειμένω, ο προσφεύγων είχε ήδη αναφέρει στην ένσταση που απηύθυνε στις 29 Ιουνίου 1987 στην ΑΔΑ ότι είχε υποβάλει την 5η Ιουνίου ένσταση στην κοινωνική υπηρεσία του Κοινοβουλίου βάσει πληροφοριών που του παρέσχε αυτή η υπηρεσία. Κατά τη συνεδρίαση εξήγησε ο προσφεύγων ότι είχε απευθύνει την πρώτη του ένσταση στην κοινωνική υπηρεσία αφού είχε τηλεφωνήσει στον προϊστάμενο της υπηρεσίας αυτής για να τον ερωτήσει πώς έπρεπε να ενεργήσει και ότι αυτός του είπε να απευθύνει την ένσταση στην υπηρεσία για τα περαιτέρω. Έτσι, η κοινωνική υπηρεσία δεν διαβίβασε την ένσταση στην αρμόδια υπηρεσία, αλλά περιορίστηκε να την επιστρέψει στον προσφεύγοντα. Όταν ο τελευταίος έμαθε ότι δεν ήταν η κοινωνική υπηρεσία αλλά η ΑΔΑ αρμόδια για να κρίνει την ένστασή του, απευθύνθηκε στην ΑΔΑ με έγγραφο της 29ης Ιουνίου 1987, το οποίο πρωτοκολλήθηκε στις 8 Ιουλίου 1988.
- 36 Ενόψει των εξηγήσεων που παρέσχε ο προσφεύγων, οι οποίες δεν αντικρούστηκαν από το καθού, το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι είναι συγγνωστή η πλάνη του προσφεύγοντος ως προς τον προσδιορισμό της αρμόδιας αρχής που θα έκρινε την ένστασή του και ότι η πρώτη του ένσταση, που υποβλήθηκε εντός της τριμήνου προθεσμίας που προβλέπει ο ΚΥΚ, είχε ως αποτέλεσμα να διατηρήσει υπέρ αυτού το δικαίωμά του ασκήσεως προσφυγής.
- 37 Παρέπεται ότι πρέπει να απορριφθεί η ένσταση απαραδέκτου που προέβαλε το καθού.

Επί της ουσίας

Υπόθεση T-33/89

- 38 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η επιχειρηματολογία που προβάλλει ο προσφεύγων για να στηρίξει την προσφυγή του πρέπει να διαχωρισθεί σε τέσσερις κυρίως λόγους ακυρώσεως. Ο πρώτος αφορά παράβαση του άρθρου 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ· με τον δεύτερο λόγο προβάλλεται έλλειψη νομικής βάσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως, πρόδηλη πλάνη, κατάχρηση εξουσίας και αναρμοδιότητα του εκδότη της· με τον τρίτο λόγο προβάλλεται παράβαση του άρ-

θρου 72, παράγραφος 3, του ΚΥΚ και με τον τέταρτο παραβίαση του καθήκοντος αρωγής.

Επί του λόγου ακυρώσεως περί παραβάσεως του άρθρου 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 39 Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι η ΑΔΑ αναγνωρίζει από το 1983 και συνεχώς ότι η ασθένεια από την οποία πάσχει η κόρη του είναι βαριά νόσος κατά την έννοια του άρθρου 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ και του σημείου IV του παραρτήματος I της κανονιστικής ρυθμίσεως. Υπογραμμίζει ότι αυτή η ίδια η ΑΔΑ ενέκρινε, για την περίοδο από 1ης Σεπτεμβρίου 1983 έως 31 Αυγούστου 1986 την απόδοση σ' αυτόν κατά 100 % των ιατρικών εξόδων που αφορούν αυτή τη νόσο, πράγμα που περιλαμβάνει, κατά την άποψή του, τα έξοδα για τα ειδικά μαθήματα ψυχοπαιδαγωγικής φύσεως, όπως αυτά που παρέσχον διάφοροι ψυχολόγοι ιατροί και διάφοροι εξειδικευμένοι καθηγητές του Sibford School και του British School των Βρυξελλών. Η ιατρική ή τουλάχιστον παραϊατρική φύση αυτών των μαθημάτων πιστοποιείται από πολλές ιατρικές βεβαιώσεις, που έχουν επισυναφθεί στο δικόγραφο. Ο προσφεύγων διευκρινίζει ότι το ειδικό πρόγραμμα remedial teaching, μολονότι συντίθεται από διαφορετικές θεραπείες που χωρίζονται σε εξειδικευμένα μαθήματα, στο σύνολό του σχηματίζει συνολική θεραπεία, της οποίας όλα τα στοιχεία προορίζονται στη βελτίωση της καταστάσεως υγείας της κόρης του.
- 40 Το Κοινοβούλιο υπενθυμίζει καταρχάς ότι κατά την πάγια νομολογία (βλ. π.χ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Ιανουαρίου 1988, 2/87, Biedermann κατά Ελεγκτικού Συνεδρίου, Συλλογή 1988, σ. 143), ο έλεγχος του κοινοτικού δικαστού δεν εκτείνεται στις καθαυτό ιατρικές εκτιμήσεις και αφορά μόνο την κανονική λειτουργία των αρμοδίων οργάνων. Περαιτέρω εξηγεί ότι, ναι μεν η ΑΔΑ ενέκρινε στον προσφεύγοντα για την περίοδο από 1ης Σεπτεμβρίου 1983 έως 31 Αυγούστου 1986 την απόδοση των ιατρικών εξόδων που αφορούσαν τη βαριά νόσο της κόρης του και ναι μεν το γραφείο εκκαθαρίσεως του Λουξεμβούργου ανέλαβε πράγματι κατά 100 % τέτοια ιατρικά έξοδα, οι αποφάσεις όμως αυτές ουδόλως συνεπάγονται την ανάληψη μη ιατρικών εξόδων, όπως τα έξοδα της ειδικής σχολικής φοιτήσεως. Η απάντηση στο ζήτημα αν τα ειδικά μαθήματα που παρακολούθησε η κόρη του προσφεύγοντος είναι ιατρικής φύσεως αποτελεί ζήτημα που εμπίπτει στην εξουσιαστική εκτίμηση των ιατρικών πραγματογνωμόνων, οι οποίοι είναι και οι μόνοι αρμόδιοι στο θέμα αυτό.

- 41 Κατά το Κοινοβούλιο, ιατρικά έξοδα συνιστούν μόνο τα έξοδα που αφορούν θεραπεία της οποίας το ίδιο το περιεχόμενο αντικατοπτρίζει τον ιατρικό χαρακτήρα. Η ιατρική φύση μιας θεραπείας αποδεικνύεται από το γεγονός ότι είτε απαιτεί άμεση επέμβαση ειδικού προσώπου περί τα ιατρικά είτε εφαρμόζεται σε εγκατάσταση ή ίδρυμα αναγνωρισμένο στον ιατρικό χώρο. Εδώ πρόκειται για κριτήρια απολύτως αντικειμενικά στα οποία δεν ανταποκρίνονται, στη συγκεκριμένη περίπτωση, τα ειδικά μαθήματα που παρακολούθησε η κόρη του προσφεύγοντος.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 42 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ ορίζει ότι:

«Εντός του ορίου του 80 % των αναληφθέντων εξόδων (...), ο υπάλληλος (...), τα τέκνα του (...) καλύπτονται κατά των κινδύνων ασθενείας (...). (Το ποσοστό αυτό) ανέρχεται σε 100 % σε περίπτωση φυματιώσεως, πολιομυελίτιδας, καρκίνου, ψυχασθένειας και άλλων ασθενειών που έχουν αναγνωρισθεί ότι έχουν ίδια βαρύτητα από την αρμόδια για τους διορισμούς αρχή, καθώς και για τις εξετάσεις ανιχνεύσεως ασθενειών και σε περίπτωση τοκετού (...).»

Σχετικά, το παράρτημα I «Κανόνες που διέπουν την απόδοση των ιατρικών εξόδων» της κανονιστικής ρυθμίσεως ορίζει στο σημείο IV «Ειδικές περιπτώσεις» ότι:

«Σε περίπτωση φυματιώσεως, πολιομυελίτιδας, καρκίνου, ψυχασθενειών και λοιπών ασθενειών που έχουν αναγνωρισθεί ότι έχουν ίδια βαρύτητα από την αρμόδια για τους διορισμούς αρχή, τα έξοδα αποδίδονται κατά 100 %.

(...)

Η απόφαση λαμβάνεται από την αρμόδια για τους διορισμούς αρχή ή από το αρμόδιο γραφείο εκκαθαρίσεως που ορίστηκε προς τον σκοπό αυτό από την εν λόγω αρχή, μετά γνωμάτευση του ιατρού-συμβούλου του γραφείου αυτού, η οποία εκδίδεται βάσει των ειδικών κριτηρίων που έχουν καθορισθεί από το υγειονομικό συμβούλιο.»

- 43 Το Πρωτοδικείο επισημαίνει καταρχάς ότι δεν αμφισβητείται από τους διαδίκους ότι η ΑΔΑ έλαβε απόφαση στις 16 Σεπτεμβρίου 1986, βάσει του άρθρου 72 του ΚΥΚ και του σημείου IV του παραρτήματος I της κανονιστικής ρυθμίσεως, που ενέκρινε την απόδοση στον προσφεύγοντα κατά 100 % των ιατρικών εξόδων που αφορούν τη βαριά νόσο της κόρης του για την περίοδο από 1ης Σεπτεμβρίου 1986 μέχρι 31 Αυγούστου 1987.
- 44 Πριν ερευνηθεί η αιτίαση που προβάλλει ο προσφεύγων, πρέπει να υπομνησθεί ότι τα μέσα παροχής έννομης προστασίας που προβλέπει ο ΚΥΚ δεν μπορούν καταρχήν να χρησιμοποιηθούν στο πεδίο αυτό παρά μόνο για να επιτευχθεί περιορισμένος έλεγχος ζητημάτων σχετικά με τη σύσταση ή την κανονική λειτουργία των αρμοδίων υγειονομικών οργάνων, διότι ο έλεγχος του κοινοτικού δικαστή δεν εκτείνεται σε καθαυτό ιατρικές εκτιμήσεις, που πρέπει να θεωρούνται οριστικές όταν έχουν γίνει υπό κανονικές συνθήκες (προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου Biedermann κατά Ελεγκτικού Συνεδρίου και απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Ιουλίου 1990, T-154/89, Vidrányi κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. II-445).
- 45 Πρέπει να εξετασθεί στη συνέχεια αν το γραφείο εκκαθάρισεως, αφού συμβουλευθήκε τον ιατρό-σύμβουλο του κοινοτικού οργάνου, μπόρεσε νομίμως να αποφασίσει ότι τα έξοδα που αφορούν στο πρόγραμμα remedial teaching που παρακολούθησε η κόρη του προσφεύγοντος στο British School των Βρυξελλών, ενόψει των διαφορετικών στοιχείων του προγράμματος αυτού, μόνο κατά το μισό μπορούσαν να θεωρηθούν ιατρικά έξοδα.
- 46 Όσον αφορά το πρόγραμμα του remedial teaching που παρακολούθησε η κόρη του προσφεύγοντος κατά το σχολικό έτος 1986/1987 (και το έτος 1987/1988) στο British School, ο Jack Gillman, educational psychologist υπηρετών στο British School, εξετασθείς ως μάρτυρας από το Πρωτοδικείο, απήντησε στα ερωτήματα που του τέθηκαν ως εξής:

— καθόσον αφορά το περιεχόμενο του προγράμματος:

«(...) τα μαθήματα που συνθέτουν το remedial teaching program ήταν: γεωγραφία, βιολογία, ανθρώπινη βιολογία, φυσιολογία, οικιακή οικονομία, διατροφή.

Τα μαθηματικά ήταν ένα από τα μαθήματα που αποτελούσαν το remedial teaching program. (Η κόρη του προσφεύγοντος) συνέχισε να παρακολουθεί στην τάξη της: οικιακή οικονομία, ιστορία και αγγλικά».

— όσον αφορά τα πρόσωπα που είχαν επιφορτισθεί με την εφαρμογή αυτού του προγράμματος:

«(...) δύο εκπαιδευτές ασχολούνταν με την εκπαίδευση της (κόρης του προσφεύγοντος) (...). Οι δύο εκπαιδευτές είναι εξειδικευμένοι αλλά δεν έχουν ιατρική ειδίκευση (...). (Ο πρώτος εκπαιδευτής) (...) είναι εκπαιδευτής και καθηγητής των μαθηματικών. Δεν έχει ιδιαίτερα τυπικά προσόντα ιατρικής φύσεως. Ο άλλος καθηγητής (...) είναι διπλωματούχος του Πανεπιστημίου του Λονδίνου στη ζωολογία, βοτανική (...), έχει δίπλωμα διδασκαλίας, αλλά δεν έχει ιατρική κατάρτιση. Πρόκειται για καθηγητές».

— κι όσον αφορά τα πρόσωπα που είναι υπεύθυνα του προγράμματος:

«Εγώ έχω πτυχίο ψυχολογίας. Οι δύο καθηγητές είναι υπάλληλοι (στο British School) για (την κόρη του προσφεύγοντος) υπό την εποπτεία μου. Το πρόγραμμα διαμόρφωναν κυρίως οι δύο καθηγητές υπό τον έλεγχό μου. Δεν βρισκόμουν σε επαφή με όργανα εκτός του σχολείου για την ανάπτυξη του ειδικού αυτού προγράμματος κι έτσι κανένας ιατρός δεν επόπτευε το ειδικό αυτό πρόγραμμα. (Ο Dr. Boel δεν είχε σχέση) με μένα.»

47 Ο Dr. Marc Boel, νευρολόγος-παιδίατρος, λέκτωρ στο Πανεπιστήμιο της Louvain, ο οποίος εξετάσθηκε επίσης ως μάρτυρας, απήντησε στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου. Όσον αφορά τα πρόσωπα που είχαν την ευθύνη του προγράμματος:

«Δεν ήμουν επί τόπου, στο British School. Ο Gillman είναι ο μόνος υπεύθυνος για τους μαθητές που είναι εγγεγραμμένοι σ' αυτόν. Δεν έχω καμία δυνατή επέμβαση στο σχολείο αυτό. Δεν μπορώ να αναμιχθώ στο πρόγραμμά του. Δεν γνωρίζω τους κανόνες του British School στις Βρυξέλλες.»

- 48 Από τις καταθέσεις αυτές προκύπτει ότι η κόρη του προσφεύγοντος παρακολούθησε πρόγραμμα remedial teaching στο British School, το οποίο εφαρμοζόταν υπό μόνη την ευθύνη ενός educational psychologist διορισμένου στο σχολείο αυτό, ότι οι μέθοδοι διδασκαλίας που χρησιμοποιήθηκαν είχαν επινοηθεί ειδικά για να βοηθήσουν την ενδιαφερομένη να αντιμετωπίσει τις ειδικές δυσκολίες της και ότι η ειδική εκπαίδευση που παρασχέθηκε στην κόρη του προσφεύγοντος έγινε από δύο πρόσωπα που δεν είχαν ιατρική κατάρτιση.
- 49 Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι το εν λόγω πρόγραμμα, εφόσον δεν επινοήθηκε και δεν εφαρμόστηκε από πρόσωπα που τους έχει νομίμως επιτραπεί να ασκούν το ιατρικό ή παραϊατρικό επάγγελμα ή από ιατρικό ή παραϊατρικό ίδρυμα δεόντως αναγνωρισμένο, δεν έχει ιατρικό ή παραϊατρικό χαρακτήρα. Παρέπεται ότι το γραφείο εκκαθαρίσεως μύρησε να αρνηθεί την απόδοση κατά 100 % των εξόδων που οφείλονται σ' αυτό το πρόγραμμα χωρίς να παραβιάσει το άρθρο 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ.
- 50 Κατά συνέπεια, ο πρώτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του λόγου ακυρώσεως περί ελλείψεως νομίμου βάσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως, περί προδήλου πλάνης, περί καταχρήσεως εξουσίας και περί αναρμοδιότητας του συντάκτη της προσβαλλομένης αποφάσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 51 Με το δεύτερο λόγο του ακυρώσεως ο προσφεύγων υποστηρίζει πρώτον ότι η απόφαση της 9ης Μαρτίου 1987 στερείται νομικής βάσεως, διότι οι διατάξεις του ΚΥΚ προβλέπουν μόνο ποσοστά αποδόσεως 80, 85, 90 και 100 % και καμία διάταξη δεν προβλέπει ποσοστό αποδόσεως 50 %. Δεύτερον, ισχυρίζεται ότι η απόφαση αυτή είναι προδήλως πεπλανημένη περί τα πράγματα και περί το δίκαιο, διότι ελήφθη βάσει μοναδικής ιατρικής γνωματεύσεως, η οποία εκδόθηκε εν πλήρει αγνοία της ειδικής περιπτώσεως της ενδιαφερομένης και σε αντίφαση με άλλες ομόφωνες γνωματεύσεις ειδικών ιατρών, αποτελώντας έτσι προδήλη κατάχρηση εξουσίας. Τρίτον, προβάλλει ότι το γραφείο εκκαθαρίσεως των Βρυξελλών, στο οποίο διαβιβάστηκε ο φάκελος λόγω ιεραρχικού κενού στο γραφείο εκκαθαρίσεως του Λουξεμβούργου, δεν είχε καμία αρμοδιότητα να αποφανθεί επί της υποθέσεως.

52 Το Κοινοβούλιο δεν αμφισβητεί ότι οι διατάξεις του ΚΥΚ δεν προβλέπουν απόδοση κατά 50 %, παρατηρεί όμως ότι η απόφαση στηρίζεται στη γνωμάτευση του ιατρού-συμβούλου, κατά τον οποίο, «δεδομένου ότι το ειδικό πρόγραμμα περιλαμβάνει μέρος αφιερωμένο σε ιδιαίτερα μαθήματα και μέρος αφιερωμένο σε ειδική θεραπεία, πρέπει να αναλάβει το ταμείο ασφάλισης ασθενείας το 50 %». Το Κοινοβούλιο αντιτείνει εξάλλου ότι προκειμένου περί αποδόσεως ιατρικών εξόδων, ο ΚΥΚ δεν προβλέπει καμία γνωμάτευση ειδικών ιατρών και το γεγονός ότι η απόφαση μπόρεσε να εκδοθεί σε αντίθεση προς τη γνωμάτευση τέτοιων ιατρών είναι χωρίς σημασία. Προσθέτει δε ότι το γεγονός ότι τις αιτήσεις αποδόσεως των υπαλλήλων του Κοινοβουλίου χειρίζεται καταρχήν το γραφείο εκκαθαρίσεως του Λουξεμβούργου ουδόλως συνεπάγεται ότι το γραφείο εκκαθαρίσεως των Βρυξελλών είναι αναρμόδιο να λάβει γνώση της υποθέσεως. Εν προκειμένω, το τελευταίο αυτό γραφείο παρενέβη διότι δεν υπήρχε τότε υπεύθυνος στον οποίο να είχε μεταβιβασθεί δικαίωμα υπογραφής στο Λουξεμβούργο κατόπιν της παύσεως των καθηκόντων του προηγούμενου προϊσταμένου του γραφείου.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

53 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει καταρχάς ότι η απόφαση της ΑΔΑ της 16ης Σεπτεμβρίου 1986 εγκρίνει την απόδοση στον προσφεύγοντα, για την περίοδο από 1ης Σεπτεμβρίου 1986 ως 31 Αυγούστου 1987 που αντιστοιχεί στο σχολικό έτος 1986/1987, κατά 100 % των ιατρικών εξόδων που αφορούν τη βαριά νόσο της κόρης του. Η απόφαση της 9ης Μαρτίου 1987, με την οποία ανέλαβε το γραφείο εκκαθαρίσεως του Λουξεμβούργου μέχρι 50 % τα έξοδα του προγράμματος educational therapy, αποτελεί μέτρο εκτελέσεως της αποφάσεως αρχής της 16ης Σεπτεμβρίου 1986. Όπως ορθώς παρατηρεί το Κοινοβούλιο, η αρχική αυτή απόφαση της 16ης Σεπτεμβρίου 1986 ουδόλως επάγεται ότι η διοίκηση θα απέδιδε τα μη ιατρικά έξοδα, πράγμα που σε κάθε περίπτωση θα ήταν αντίθετο προς το άρθρο 72 του ΚΥΚ. Η απόφαση της 9ης Μαρτίου 1987 του γραφείου εκκαθαρίσεως καθορίζει στην πραγματικότητα το ποσοστό κατά το οποίο τα συνολικά έξοδα που αφορούν το πρόγραμμα remedial teaching θα πρέπει να λογισθούν ως ιατρικά έξοδα και εμπίπτουν έτσι στην κατηγορία των κινδύνων ασθενείας που καλύπτονται από τις διατάξεις του ΚΥΚ. Κατά το ποσοστό αυτό, το οποίο καθορίσθηκε στην προκειμένη περίπτωση από την ΑΔΑ στο 50 %, τα έξοδα αυτά αποδόθηκαν πλήρως σύμφωνα με την απόφαση αρχής της 16ης Σεπτεμβρίου 1986. Παρέπεται ότι το επιχείρημα του προσφεύγοντος, κατά το οποίο δεν υπάρχει διάταξη στον ΚΥΚ που να προβλέπει απόδοση κατά 50 %, στερείται ερεισματος.

54 Όσον αφορά το δεύτερο επιχείρημα που προβάλλει ο προσφεύγων, κατά το οποίο η απόφαση της 9ης Μαρτίου 1987 ενέχει πρόδηλη πραγματική και

νομική πλάνη διότι ελήφθη εν αγνοία των ομοφώνων γνωματεύσεων ειδικών ιατρών που γνώριζαν τη συγκεκριμένη περίπτωση της κόρης του, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει καταρχάς (βλ. πιο πάνω τις σκέψεις 43 και 53) ότι η ΑΔΑ αναγνώρισε με απόφαση της 16ης Σεπτεμβρίου 1986 ότι η νόσος από την οποία πάσχει η κόρη του προσφεύγοντος είναι βαριά νόσος κατά την έννοια του άρθρου 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ. Καθόσον αιτιάται ο προσφεύγων το Κοινοβούλιο ότι δεν έλαβε υπόψη του αυτές τις γνωματεύσεις εκδίδοντας την απόφαση που δεν αναγνώρισε τα έξοδα που αφορούν το πρόγραμμα του remedial teaching ως ιατρικά έξοδα παρά μόνο μέχρι το 50 %, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η αιτίαση αυτή είναι αβάσιμη, διότι οι σχετικές διατάξεις του ΚΥΚ δεν προβλέπουν γνωμάτευση ειδικών εξωτερικών ιατρών. Θα πρέπει εξάλλου να τονιστεί ότι το γραφείο εκκαθαρίσεως ζήτησε γνωμάτευση του υγειονομικού συμβουλίου, το οποίο ήταν ενήμερο για όλα τα ειδικά στοιχεία που αφορούν τη συγκεκριμένη περίπτωση. Κατά τα λοιπά πρέπει να σημειωθεί ότι η έννοια της καταχρήσεως εξουσίας έχει πολύ συγκεκριμένο περιεχόμενο και αφορά την περίπτωση που μια διοικητική αρχή έκαμε χρήση των εξουσιών της για σκοπό διάφορο από εκείνον για τον οποίο της χορηγήθηκαν (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 4ης Φεβρουαρίου 1982, 817/79, Buyl κατά Επιτροπής, Συλλογή 1982, σ. 245). Έχει παγίως νομολογηθεί ότι μία απόφαση εκδόθηκε κατά κατάχρηση εξουσίας όταν, βάσει αντικειμενικών και συμπαρομαρτούντων στοιχείων, εμφανίζεται να ελήφθη για διαφορετικούς σκοπούς από εκείνους τους οποίους επικαλείται (βλ. π.χ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Ιουνίου 1984, 69/83, Lux κατά Ελεγκτικού Συνεδρίου, Συλλογή 1984, σ. 2447). Εφόσον ο προσφεύγων δεν προέβαλε τέτοια στοιχεία, πρέπει να κριθεί ότι δεν αποδεικνύεται κατάχρηση εξουσίας στην προκειμένη περίπτωση και ότι το σχετικό επιχείρημα του προσφεύγοντος είναι απορριπτό.

- 55 Ως προς το τρίτο επιχείρημα του προσφεύγοντος περί αναρμοδιότητας του γραφείου εκκαθαρίσεως των Βρυξελλών, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 20 της κανονιστικής ρυθμίσεως ορίζει ότι «τα γραφεία εκκαθαρίσεως δημιουργούνται και καταργούνται από την Επιτροπή εκεί όπου το θεωρεί αναγκαίο, ιδίως ενόψει των τόπων υπηρεσίας των υπαλλήλων» και ότι «κάθε γραφείο εκκαθαρίσεως οφείλει να παραλαμβάνει και να εκκαθαρίζει τις αιτήσεις αποδόσεως εξόδων που υποβάλλουν οι ασφαλισμένοι που είναι εγγεγραμμένοι στο γραφείο αυτό και να προβαίνουν στις σχετικές πληρωμές». Το άρθρο αυτό έχει συνεπώς ως σκοπό να γίνεται ουσιαστικός και αποτελεσματικός διακανονισμός των αιτήσεων αποδόσεως στο πλαίσιο του κοινού συστήματος. Η κατανομή των αιτήσεων μεταξύ των διαφόρων γραφείων εκκαθαρίσεως έχει μόνο χαρακτήρα στενά γεωγραφικό και δεν επάγεται κατανομή των διαφόρων εξουσιών ή των διαφόρων καθηκόντων. Υπό τις περιστάσεις αυτές και ενόψει των εξηγήσεων που παρέσχε το καθού και οι οποίες δεν αντικρούστηκαν από τον προσφεύγοντα, δεν υπάρχει καμία αντίρρηση για το ότι η αίτηση του προσφεύγοντος διαβιάστηκε αρχικά στο γραφείο εκκαθαρίσεως των Βρυξελλών προκειμένου να αποφευχθεί διακοπή στη διεκπεραίωση των αιτήσεων αποδόσεως. Κατά συνέπεια, το επιχείρημα του προσφεύγοντος πρέπει να απορριφθεί.

- 56 Από τις προηγούμενες σκέψεις προκύπτει ότι ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως του προσφεύγοντος είναι αβάσιμος και πρέπει συνεπώς να απορριφθεί.

Επί του λόγου ακυρώσεως περί παραβάσεως του άρθρου 72, παράγραφος 3, του ΚΥΚ

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 57 Στο πλαίσιο του τρίτου λόγου ακυρώσεως, ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι δικαιούται να τύχει ειδικής αποδόσεως δυνάμει του άρθρου 72, παράγραφος 3, του ΚΥΚ. Υποστηρίζει ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις που προβλέπει το άρθρο 72, παράγραφος 3, του ΚΥΚ και το άρθρο 8, παράγραφος 2, της κανονιστικής ρυθμίσεως. Προβάλλει ότι το δικαίωμα εγγραφής στο British School των Βρυξελλών ανήλθε για το σχολικό έτος 1986/1987 σε 325 000 βελγικά φράγκα (BFR), ενώ τα επιδόματα που έλαβε για την ίδια αυτή περίοδο ανήλθαν σε 140 0000 BFR. Το πρόγραμμα remedial teaching κόστισε εξάλλου 112 200 BFR για την περίοδο 1986/1987. Δεδομένου ότι το μισό του συμπληρωματικού αυτού οικονομικού βάρους ανήρχετο σε 56 100 BFR, έφερε αυτός μόνο ένα σύνολο εξόδων ανερχόμενο σε 241 100 BFR ετησίως, δηλαδή ποσό ανώτερο από το μισό του βασικού μισθού του.
- 58 Το Κοινοβούλιο παρατηρεί ότι ο προσφεύγων δεν υπέβαλε καμία αίτηση ειδικής αποδόσεως δυνάμει του άρθρου 8, παράγραφος 2, της κανονιστικής ρυθμίσεως και ότι επομένως δεν μπορεί να αιτιάται την ΑΔΑ ότι δεν προέβη σε τέτοια απόφαση. Επικουρικά, το Κοινοβούλιο αμφισβητεί τον λογαριασμό που υπέβαλε ο προσφεύγων. Το άρθρο 72, παράγραφος 3, του ΚΥΚ αφορά μόνο τα έξοδα που μπορούν να αποδοθούν δυνάμει του εν λόγω άρθρου. Από αυτό προκύπτει ότι το δικαίωμα εγγραφής στο British School δεν μπορεί να περιληφθεί στον λογαριασμό. Τα 56 100 BFR που αφορούν έξοδα του προγράμματος remedial teaching και τα οποία έφερε ο προσφεύγων δεν υπερβαίνουν επομένως το μισό του μηνιαίου βασικού μισθού του.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 59 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι, κατά το άρθρο 8, παράγραφος 2, της κανονιστικής ρυθμίσεως, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των επιδίκων περιστατικών, η διοικητική διαδικασία για την ειδική απόδοση δυνάμει του άρθρου 72, παρά-

γραφος 3, του ΚΥΚ είχε ως αφετηρία αίτηση του υπαλλήλου που επιθυμούσε να τύχει αυτής της αποδόσεως.

- 60 Υπό τις περιστάσεις αυτές, πρέπει να ερευνηθεί καταρχάς αν υπέβαλε ο προσφεύγων αίτηση ειδικής αποδόσεως δυνάμει του άρθρου 72, παράγραφος 3, του ΚΥΚ, όπως όριζε το άρθρο 8 της κανονιστικής ρυθμίσεως. Σχετικά με το θέμα αυτό το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι ο προσφεύγων δεν προσκόμισε απόδειξη ότι υπέβαλε αίτηση.
- 61 Από αυτά προκύπτει ότι, εφόσον δεν υποβλήθηκε η προηγούμενη αίτηση που προβλέπει το άρθρο 8 της κανονιστικής ρυθμίσεως, ο προσφεύγων απαραδέκτως προβάλλει στο πλαίσιο της παρούσας προσφυγής παράβαση του άρθρου 72, παράγραφος 3, του ΚΥΚ.

Επί του λόγου ακυρώσεως περί παραβιάσεως του καθήκοντος αρωγής

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 62 Με τον τέταρτο λόγο ακυρώσεως ο προσφεύγων προέβαλε σαφή και πρόδηλη παραβίαση του καθήκοντος αρωγής που υπέχει η ΑΔΑ έναντι αυτού. Στο υπόμνημα απαντήσεώς του διευκρίνισε ότι είχε αναλύσει στην ένστασή του το μέγεθος της ζημίας κατόπιν της αποφάσεως της διοικήσεως περί μη αποδόσεως των εξόδων του προγράμματος remedial teaching μόνο μέχρι το 50 % αυτής και ότι είχε απαντήσει επίσης στο επιχείρημα της διοικήσεως για την ύπαρξη «κονδυλίου του ισολογισμού ad hoc για έξοδα σχολικής φοιτήσεως». Είναι της γνώμης ότι το καθήκον βοήθειας και αρωγής που προβλέπει το άρθρο 24 του ΚΥΚ υποχρεώνει το κοινοτικό όργανο να του αποδώσει ολοσχερώς τα ιατρικά και παραιτήσια έξοδα τα οποία υπέστη.
- 63 Το Κοινοβούλιο, αφού τόνισε στο υπόμνημα αντικρουσεώς του ότι ο προσφεύγων δεν είχε διατυπώσει τον λόγο αυτό, παρατήρησε στο υπόμνημα απαντήσεώς του ότι οι λόγοι που ενδεχομένως προβάλλει ένας προσφεύγων για μια βλαπτική γι' αυτόν πράξη πρέπει να αναφέρονται σε αυτήν την πράξη. Για το έτος που αφορά η βλαπτική πράξη (1986/1987) η αναφορά στο κονδύλιο ad hoc για το έτος 1987/1988 είναι ανενεργός και η αιτίαση που προβάλλει ο προσφεύγων άνευ αντικειμένου.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 64 Το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι, κατά το άρθρο 19, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού (ΕΟΚ) του Δικαστηρίου, που εφαρμόζεται στο Πρωτοδικείο δυνάμει του άρθρου 46, πρώτο εδάφιο, του εν λόγω οργανισμού και σύμφωνα με το άρθρο 38, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου που ίσχυε κατά την έγγραφη διαδικασία η οποία διεξήχθη ενώπιον του Δικαστηρίου, το δικόγραφο πρέπει να περιλαμβάνει συνοπτική έκθεση των προβαλλομένων λόγων ακυρώσεως. Τούτο σημαίνει ότι το δικόγραφο πρέπει να διατυπώνει ρητά σε τι συνίσταται ο λόγος ακυρώσεως επί του οποίου στηρίζεται η προσφυγή, έτσι ώστε μόνη η αφηρημένη μνεία του να μην ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του οργανισμού και του Κανονισμού Διαδικασίας (βλ. τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 15ης Δεκεμβρίου 1961, 19/60, 21/60, 2/61 και 3/61, Fives Lille Cail κ.λπ. κατά Ανωτάτης Αρχής, Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 631, και της 5ης Μαρτίου 1991, C-330/88, Grifoni κατά ΕΚΑΕ, Συλλογή 1991, σ. I-1045, 1067 και την απόφαση του Πρωτοδικείου της 18ης Νοεμβρίου 1992, T-16/91, Rendo κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-2417). Κατόπιν αυτού, δεν μπορεί να θεωρηθεί επαρκής μόνον η επίκληση που περιέχει το δικόγραφο της παραβίασεως της υποχρέωσης βοήθειας και αρωγής, την οποία προβλέπει το άρθρο 24 του ΚΥΚ, ελλείψει συγκεκριμένων ισχυρισμών που αφορούν την υποχρέωση που παραβιάστηκε.
- 65 Βέβαια, ο προσφεύγων αναφέρει στο υπόμνημα απαντήσεώς του ότι αιτιάζεται το Κοινοβούλιο για την άρνηση ολικής αποδόσεως των εξόδων που αφορούν στο πρόγραμμα remedial teaching που παρακολούθησε η κόρη του και ότι υπέστη ζημία κατόπιν αυτής της αρνήσεως. Όπως προκύπτει όμως από το άρθρο 42, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, απαγορεύεται η προβολή νέων ισχυρισμών κατά τη διάρκεια της δίκης. Δεδομένου ότι ο προσφεύγων ανέλυσε τον ισχυρισμό του αυτό μόνο κατά το στάδιο του υπομνήματος απαντήσεως, πρέπει να απορριφθεί ως εκπρόθεσμος.

Υπόθεση T-74/89

Επί του παραδεκτού του αιτήματος του προσφεύγοντος να του αναγνωρίσει το Πρωτοδικείο το δικαίωμά του αποδόσεως κατά 100 % των ιατρικών και παραϊατρικών εξόδων που αφορούν τη βαριά νόσο του τέκνου του και του αιτήματος να αναγνωρίσει το Πρωτοδικείο το δικαίωμά του αποδόσεως του συνόλου των εξόδων που κατέβαλε στο πλαίσιο του προγράμματος remedial teaching που παρακολούθησε η κόρη του

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 66 Το Κοινοβούλιο εκτιμά ότι είναι άνευ αντικειμένου το αίτημα του προσφεύγοντος να αναγνωρίσει το Πρωτοδικείο, σύμφωνα με το άρθρο 72, παράγραφος

1, του ΚΥΚ, το δικαίωμά του για την περίοδο 1987/1988 αποδόσεως κατά 100 % των ιατρικών και παραϊατρικών εξόδων που αφορούν τη βαριά νόσο του τέκνου του και το αίτημα να αναγνωρίσει το Πρωτοδικείο το δικαίωμά του αποδόσεως του συνόλου των εξόδων που κατέβαλε στο πλαίσιο του προγράμματος remedial teaching που παρακολούθησε κατά την περίοδο 1987/1988, προσαυξημένων με τόκους υπερημερίας από την ημερομηνία που έγιναν απαιτητές οι αποδόσεις μέχρι την πραγματική πληρωμή τους.

67 Το Κοινοβούλιο ισχυρίζεται σχετικά ότι η προσφυγή στρέφεται κατά της απόφασης του γραφείου εκκαθάρισεως που απέρριψε την αίτηση που υπέβαλε ο προσφεύγων στις 18 Οκτωβρίου 1987 για προηγούμενη άδεια όσον αφορά το πρόγραμμα remedial teaching που έπρεπε να παρακολουθήσει η κόρη του κατά το έτος 1987/1988. Το Κοινοβούλιο παρατηρεί ότι η αίτηση αυτή εμπίπτει στο πλαίσιο των διατάξεων του σημείου ΙΧ ή επικουρικά του σημείου ΧV του παραρτήματος Ι της κανονιστικής ρυθμίσεως, ενώ το αίτημα που περιέχει η παρούσα προσφυγή εμπίπτει στο πλαίσιο του σημείου ΙV του παραρτήματος Ι της εν λόγω ρυθμίσεως. Το Κοινοβούλιο καταλήγει ότι η προσφυγή έχει, κατά το μέτρο αυτό, διαφορετικό αντικείμενο από εκείνο της προσβαλλομένης πράξεως και δεν προηγήθηκε της προσφυγής η υποβολή ενστάσεως.

68 Εξάλλου, το Κοινοβούλιο υπενθυμίζει ότι το Πρωτοδικείο δεν μπορεί σε κάθε περίπτωση να υποκαταστήσει την απόφαση της διοικήσεως με τη δική του απόφαση ούτε να απευθύνει εντολές στη διοίκηση στο πλαίσιο του ελέγχου νομιμότητας που ασκεί βάσει του άρθρου 91 του ΚΥΚ (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 27ης Απριλίου 1989, 192/88, Turner κατά Επιτροπής, Συλλογή 1989, σ. 1017).

69 Ο προσφεύγων εκτιμά ότι είναι δεδομένο ότι στήριξε την αξίωσή του στο άρθρο 72 του ΚΥΚ. Υποστηρίζει ότι τα έξοδα που δημιούργησε το πρόγραμμα remedial teaching πρέπει να θεωρηθούν στο σύνολό τους ιατρικά έξοδα και πρέπει για τον λόγο αυτό να αποδοθούν όπως και τα λοιπά έξοδα, τα οποία αφορούν νόσους που έχουν αναγνωρισθεί ως βαριές από την ΑΔΑ, κατά 100 %. Είναι της γνώμης ότι η προσφυγή του είναι πλήρως παραδεκτή.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 70 Με τα εν λόγω αιτήματα ο προσφεύγων ζητεί να προβεί το Πρωτοδικείο σε διάφορες δηλώσεις αρχής που αποβλέπουν στην πραγματικότητα στην αναγνώριση του δικαιώματός του αποδόσεως κατά 100 % των εξόδων στο πλαίσιο του προγράμματος remedial teaching που παρακολούθησε η κόρη του, έτσι ώστε να δώσει ήδη από τώρα το Πρωτοδικείο εντολές στην αρχή που θα επιφορτισθεί με την εκτέλεση της αποφάσεως που θα εκδοθεί στην παρούσα υπόθεση.
- 71 Δεν εμπίπτει όμως στο έργο του Πρωτοδικείου, στο πλαίσιο του ελέγχου νομιμότητας, να απευθύνει εντολές στα κοινοτικά όργανα ούτε να υποκαθιστά την απόφασή τους με δική του απόφαση. Κατόπιν αυτού, τα εν λόγω αιτήματα πρέπει να κριθούν απαράδεκτα.

Επί της ουσίας

- 72 Για να στηρίξει την προσφυγή του στην υπόθεση Τ-74/89 ο προσφεύγων υποστηρίζει πρώτον ότι η προσβαλλομένη απόφαση στερείται νομίμου βάσεως. Δεύτερον, θεωρεί ότι στηρίζεται σε παράνομη αιτιολογία. Τρίτον, υποστηρίζει ότι η απόφαση αυτή εκδόθηκε κατά νομική και πραγματική πλάνη. Τέταρτον, προβάλλει παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και πέμπτον παραβίαση του καθήκοντος αρωγής.

— Όσον αφορά τους λόγους περί ελλείψεως νομίμου βάσεως, παράνομης αιτιολογίας και νομικής και πραγματικής πλάνης

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 73 Με τον πρώτο του λόγο ακυρώσεως ο προσφεύγων προβάλλει ότι η απόφαση που του αρνήθηκε οποιαδήποτε απόδοση των εξόδων που αφορούν το πρόγραμμα remedial teaching που παρακολούθησε η κόρη του κατά το έτος 1987/1988 στερείται νομίμου βάσεως και είναι αντίθετη προς τις διατάξεις του άρθρου 72, παράγραφος 1 του ΚΥΚ, το οποίο προβλέπει απόδοση κατά 100 % στον υπάλληλο, στη σύζυγό του ή στα συντηρούμενα από αυτόν πρόσωπα σε

περίπτωση νόσου που έχει αναγνωρισθεί εξίσου βαριά με άλλες νόσους που εξειδικεύονται στο εν λόγω άρθρο. Υπενθυμίζοντας ότι τα έξοδα αυτά του αποδίδονται κατά 100 % αδιάκοπα και χωρίς να έχει διατυπωθεί η παραμικρή επιφύλαξη επί πέντε και πλέον έτη, ο προσφεύγων εκτιμά ότι καμία διάταξη του ΚΥΚ δεν μπορεί να δικαιολογήσει αυτή τη μεταστροφή αποφάσεως.

74 Το Κοινοβούλιο δεν αμφισβητεί ότι ο προσφεύγων δικαιούται αποδόσεως κατά 100 %, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ, όπως διευκρινίζονται στο σημείο IV του παραρτήματος I της κανονιστικής ρυθμίσεως, υπογραμμίζει όμως ότι η ανάληψη αυτού του βάρους αφορά μόνο τα ιατρικά έξοδα κατά την έννοια της ερμηνείας που δόθηκε από την επιτροπή διαχειρίσεως του κοινού συστήματος. Ακόμη και αν τα αμφισβητούμενα εν προκειμένω έξοδα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν ως παροχές μη προβλεπόμενες, κατά την έννοια του σημείου XV του παραρτήματος I, θα μπορούσαν να αναληφθούν μόνο υπό τις προϋποθέσεις που θέσπισε, για κάθε περίπτωση, η επιτροπή διαχειρίσεως. Εξάλλου, το Κοινοβούλιο υπογραμμίζει ότι η δυνατότητα αναλήψεως των εξόδων παροχών που δεν προβλέπονται ουδόλως συνεπάγεται σχετική υποχρέωση. Αναφερόμενο στην προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου Buyl κατά Επιτροπής, το Κοινοβούλιο υπενθυμίζει ότι κάθε απόφαση αποδόσεως λαμβάνεται βάσει των στοιχείων του φακέλου και ότι η πρακτική που είχε ακολουθήσει στην υπόθεση αυτή κατά το παρελθόν δεν μπορεί να δεσμεύσει τη διοίκηση, κατά το μέτρο που δεν ανέλαβε έναντι του προσφεύγοντος δέσμευση να διατηρήσει ορισμένο ποσοστό συμμετοχής.

75 Το Κοινοβούλιο προσέθεσε στο υπόμνημα ανταπαντήσεως ότι η ανάληψη κατά 100 %, κατά τα έτη 1983/1984 και 1984/1985, των εξόδων σχετικά με τα ειδικά μαθήματα που παρακολούθησε η κόρη του προσφεύγοντος αφορούσε εκπαίδευση στο Sibford School, ίδρυμα φημισμένο για τα μέσα που θέτει στη διάθεση των παιδιών που έχουν σχολικές δυσχέρειες, ιδίως δυσλεξία. Όταν αρνήθηκε το γραφείο εκκαθαρίσεως, από το 1985/1986, την ανάληψη κατά 100 % των εξόδων για τα ειδικά μαθήματα, αυτά διδάσκονταν στο British School των Βρυξελλών. Ενόψει των εγγράφων που υπέβαλε κάθε σχολείο, το γραφείο εκκαθαρίσεως έκρινε ότι το British School, εν αντιθέσει προς το Sibford School, δεν ήταν εξειδικευμένο ίδρυμα.

76 Με τον δεύτερο λόγο ακυρώσεως ο προσφεύγων προβάλλει ότι η απόφαση στηρίζεται σε παράνομη αιτιολογία, διότι δικαιολογεί την άρνηση αναλήψεως

των εξόδων από το γεγονός ότι αφορούσαν ιδιαίτερα μαθήματα στα μαθηματικά. Κατά τον προσφεύγοντα, η οικεία αρχή όφειλε να αποφανθεί επί του ζητήματος αν η νόσος της κόρης του εμπίπτει στην κατηγορία των «άλλων ασθενειών που έχουν αναγνωρισθεί ως εξίσου βαριές» και επιτρέπουν απόδοση κατά 100 %. Ο προσφεύγων, ο οποίος υπογραμμίζει ότι η διοίκηση δεν έλαβε υπόψη της τις λεπτομερείς εξηγήσεις που έδωσε ο υπεύθυνος του British School των Βρυξελλών, υποστηρίζει ότι τα επίδικα έξοδα εμπίπτουν στην κατηγορία των ιατρικών ή παραϊατρικών εξόδων, όπως το είχε αναγνωρίσει το ίδιο το καθού κατά το παρελθόν.

- 77 Το Κοινοβούλιο απαντά ότι το μοναδικό αντικείμενο της διαφοράς αναφέρεται στην ιατρική ή μη φύση των επιδίκων εξόδων. Εκτιμά ότι τα επίδικα έξοδα δεν αποτελούν ιατρικά έξοδα κατά την έννοια του παραρτήματος I της κανονιστικής ρυθμίσεως, σύμφωνα με την ερμηνεία που έδωσε στον όρο αυτό η επιτροπή διαχειρίσεως. Στηριζόμενο σε οκτώ έγγραφα, μεταξύ των οποίων βεβαίωση του Dr. Judith Themen του Sibford School, έκθεση και βεβαίωση του Dr. Marc Boel καθώς και έγγραφα που προέρχονται από τον ίδιο τον προσφεύγοντα, το Κοινοβούλιο υποστηρίζει ότι τα εν λόγω μαθήματα είχαν τεχνικό και όχι ιατρικό χαρακτήρα. Προσθέτει σχετικά ότι, σύμφωνα με την ερμηνευτική διάταξη της εννοίας των ιατρικών εξόδων, που θέσπισαν οι προϊστάμενοι της διοικήσεως στις 10 Σεπτεμβρίου 1987, οι υπηρεσίες που εμπίπτουν σε αυτήν την έννοια «πρέπει να παρέχονται από πρόσωπο ή πρόσωπα που έχουν νομίμως την άδεια να ασκούν το ιατρικό ή παραϊατρικό επάγγελμα ή από ιατρικά ιδρύματα δεόντως αναγνωρισμένα από τις αρμόδιες αρχές». Έτσι, το British School δεν είναι ιατρικό ή παραϊατρικό ίδρυμα δεόντως αναγνωρισμένο από τις αρμόδιες αρχές και οι πληροφορίες που παρέσχε δεν απέδειξαν ότι η επίδικη θεραπεία έγινε από πρόσωπο ή πρόσωπα που έχουν νομίμως την άδεια να ασκούν το ιατρικό ή παραϊατρικό επάγγελμα. Το καθού τονίζει εξάλλου ότι τα πρόσοντα που διαθέτουν τα πρόσωπα που επιφορτίστηκαν εν προκειμένω το πρόγραμμα remedial teaching δεν αναφέρονται στην οδηγία 75/362/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 16ης Ιουνίου 1975, για την αμοιβαία αναγνώριση διπλωμάτων, πιστοποιητικών και λοιπών ιατρικών τίτλων και για μέτρα διευκολύνσεως της πραγματικής ασκήσεως του δικαιώματος εγκαταστάσεως και ελευθέρως παροχής υπηρεσιών (ΕΕ ειδ. έκδ. 06/001).

- 78 Με τον τρίτο του λόγο ακυρώσεως ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι η προσβαλλομένη απόφαση εκδόθηκε κατά πρόδηλη νομική και πραγματική πλάνη διότι δεν λαμβάνει υπόψη της ότι τα πρόσωπα που ασχολούνται με την κόρη του

είναι όλα, πλην της Ρ., επαγγελματίες που ανήκουν στον ιατρικό ή παραϊατρικό κόσμο και διότι δεν εκτιμά τα ιατρικά πιστοποιητικά που προσκόμισε, από τα οποία προκύπτει σαφώς ότι οι δύο θεραπείες που ακολουθήθηκαν, δηλαδή η ψυχολογική θεραπεία και η remedial teaching-educational therapy αποτελούν αδιάσπαστο σύνολο που αποτελεί τμήμα συνολικού προγράμματος φροντίδων αποκαταστάσεως. Η προσβαλλομένη απόφαση βρίσκεται σε αντίθεση με πολλές άλλες προτάσεις αποδόσεως που έγιναν ιδίως από τον ιατρό-σύμβουλο. Εξάλλου, ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι η γνωμάτευση του υγειονομικού συμβουλίου της 8ης Φεβρουαρίου 1988, επί της οποίας στηρίζεται μεταξύ άλλων η γνωμοδότηση της επιτροπής διαχειρίσεως της 28ης Σεπτεμβρίου 1988, δεν του έχει κοινοποιηθεί και ότι η κόρη του ποτέ δεν εξετάσθηκε από ιατρό-σύμβουλο.

- 79 Το Κοινοβούλιο επιμένει επί του γεγονότος ότι τηρήθηκαν όλοι οι μηχανισμοί γνωμοδοτήσεως και γνωματεύσεως που προβλέπει ο ΚΥΚ και ότι όλα τα οικεία όργανα είχαν γνώση του πλήρους φακέλου, συμπεριλαμβανομένων των ιατρικών γνωματεύσεων του Dr. Marc Boel και του εγγράφου που απαριθμεί τα επαγγελματικά προσόντα του προσωπικού του British School, τα οποία μετέσχον στο ειδικό πρόγραμμα που παρακολούθησε η κόρη του προσφεύγοντος.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 80 Το Πρωτοδικείο τονίζει ότι το ζήτημα που βρίσκεται στη βάση των τριών εξεταζομένων λόγων ακυρώσεως είναι κατ' ουσίαν αν τα έξοδα που προκάλεσε το πρόγραμμα remedial teaching που παρακολούθησε η κόρη του προσφεύγοντος κατά το σχολικό έτος 1987/1988 στο British School αποτελούν ιατρικά έξοδα κατά την έννοια του άρθρου 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ και του παραρτήματος Ι της κανονιστικής ρυθμίσεως. Κατά συνέπεια, πρέπει να ερευνηθούν συγχρόνως.
- 81 Αφού έκρινε το Πρωτοδικείο ότι το πρόγραμμα remedial teaching που παρακολούθησε η κόρη του προσφεύγοντος στο British School κατά το σχολικό έτος 1986/1987 δεν είχε χαρακτήρα ιατρικό ή παραϊατρικό (βλ. πιο πάνω σκέψη 49) και αφού ο προσφεύγων ούτε απέδειξε ούτε καν ισχυρίστηκε ότι το πρόγραμμα που παρακολούθησε κατά το σχολικό έτος 1987/1988 επινοήθηκε ή διοργανώθηκε κατά τρόπο διαφορετικό, πρέπει να κριθεί ότι η απόφαση που δεν αναγνώρισε τα έξοδα που αναφέρονται σ' αυτό το πρόγραμμα ως έξοδα καλυπτόμενα από την ασφάλεια κατά των κινδύνων ασθενείας, κατά την έννοια του άρθρου 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ, δεν υπέπεσε σε νομική ή πραγματική πλάνη.

- 82 Όσον αφορά τη νομιμότητα της απόφασης κατά το μέρος που η άρνηση αποδόσεως κατά 100 % των εν λόγω εξόδων αποτελεί μεταστροφή σε σχέση με προηγούμενες αποφάσεις, το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι η ΑΔΑ έχει υποχρέωση να αποδεικνύει, κατά την έρευνα κάθε αιτήσεως αποδόσεως, αν πληρούνται οι προϋποθέσεις αποδόσεως δυνάμει του άρθρου 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ, υπό το φως των πραγματικών και νομικών στοιχείων που της υποβλήθηκαν από τον ενδιαφερόμενο, χωρίς να δεσμεύεται από προηγούμενη απόφαση που ελήφθη βάσει διαφορετικών ή λιγότερο πλήρων στοιχείων.
- 83 Εξάλλου, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι η διοίκηση δεν παρέσχε στον προσφεύγοντα καμία συγκεκριμένη βεβαίωση όσον αφορά την απόδοση στο μέλλον των εξόδων του προγράμματος remedial teaching και επομένως ουδόλως ώθησε τον προσφεύγοντα στο να πιστέψει στη διατήρηση της προϋφισταμένης καταστάσεως για την οποία διέθετε εξουσία εκτιμήσεως.
- 84 Όσον αφορά το επιχείρημα του προσφεύγοντος ότι δεν του ανακοινώθηκε η γνωμάτευση του υγειονομικού συμβουλίου της 8ης Φεβρουαρίου 1988, ένα από τα στοιχεία που ελήφθη υπόψη από την επιτροπή διαχειρίσεως του κοινού συστήματος στη γνωμοδότησή της 16/88, της 28ης Σεπτεμβρίου 1988, που επιβεβαίωσε την απόφαση του γραφείου εκκαθαρίσεως της 28ης Μαρτίου 1988, πρέπει να υπομνησθεί ότι η κανονιστική ρύθμιση, ιδίως το κεφάλαιο II, δεν προβλέπει την ανακοίνωση στον ενδιαφερόμενο της τυχόν γνωματεύσεως του υγειονομικού συμβουλίου, που εκδόθηκε κατόπιν αιτήσεως της επιτροπής διαχειρίσεως. Το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι ο προσφεύγων δεν διευκρίνισε κατά τι εθίγη η νομική του κατάσταση από τη μη ανακοίνωση της γνωματεύσεως αυτής. Το Πρωτοδικείο τονίζει σχετικά ότι ο προσφεύγων είχε όλη την ευχέρεια να προβάλει τα επιχειρήματά του κατά της προσβαλλομένης απόφασης. Παρέπεται ότι το σχετικό επιχείρημα του προσφεύγοντος πρέπει να απορριφθεί.
- 85 Καθόσον αφορά την αιτίαση του προσφεύγοντος κατά του καθού ότι δεν υπέβαλε σε εξέταση την κόρη του από τον ιατρό-σύμβουλο του κοινοτικού αυτού οργάνου, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι το Κοινοβούλιο βεβαίωσε, χωρίς να αντικρουσθεί από τον προσφεύγοντα, ότι όλα τα οικεία όργανα που αποφάνονται είχαν γνώση του πλήρους φακέλου ο οποίος περιείχε ιδίως τις γνωμα-

τεύσεις του Dr. Marc Boel που αφορούσαν την κόρη του προσφεύγοντος, καθώς και έγγραφο που απαριθμούσε τα επαγγελματικά προσόντα του προσωπικού του British School που μετείχαν στο ειδικό πρόγραμμα εκπαίδευσης της κόρης του προσφεύγοντος. Από αυτό προκύπτει ότι το καθού έλαβε την προσβαλλόμενη απόφαση εν πλήρει γνώση της κατάστασεως υγείας της κόρης του προσφεύγοντος καθώς και των προσόντων του προσωπικού του British School. Το σχετικό επιχείρημα του προσφεύγοντος πρέπει επομένως να απορριφθεί.

- 86 Από τις προηγούμενες σκέψεις προκύπτει ότι πρέπει να απορριφθούν οι τρεις πρώτοι λόγοι ακυρώσεως που προβάλλει ο προσφεύγων.

— Όσον αφορά τον λόγο ακυρώσεως περί παραβίασεως της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 87 Με τον τέταρτο λόγο ακυρώσεως ο προσφεύγων επικαλείται παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Αιτιάται το καθού ότι δεν επέστησε την προσοχή του στην ερμηνευτική διάταξη της εννοίας των ιατρικών εξόδων που εξέδωσαν οι προϊστάμενοι της διοικήσεως στις 10 Σεπτεμβρίου 1987, για να μπορέσει να λάβει τα απαραίτητα μέτρα να αποδείξει ότι τα πρόσωπα που ασχολήθηκαν με το παιδί του είχαν νομίμως την άδεια να ασκούν το ιατρικό ή παραϊατρικό επάγγελμα. Εξάλλου, εκτιμά ότι οι αρμόδιες αρχές θα έπρεπε να είχαν προβεί στα κατάλληλα διαβήματα για να αναγνωριστεί το British School. Κατά τον προσφεύγοντα, η παράλειψη του καθού συνιστά παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης που κάθε υπάλληλος δικαιούται να αναμένει ότι θα τηρήσει το όργανο στο οποίο ανήκει.
- 88 Το Κοινοβούλιο παρατηρεί ότι τα στοιχεία σχετικά με τα ιατρικά ή παραϊατρικά προσόντα των προσώπων που ασχολούνται με το ειδικό πρόγραμμα ανακοινώθηκαν στον ιατρό-σύμβουλο και ελήφθησαν υπόψη. Προσθέτει ότι μόνον ένα ιατρικό ή ένα παραϊατρικό ίδρυμα μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αναγνωρίσεως, πράγμα που δεν συμβαίνει με το British School.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 89 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει καταρχάς ότι, σύμφωνα με την πάγια νομολογία, η αξίωση της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης ανήκει σε κάθε άτομο που βρίσκεται σε κατάσταση από την οποία προκύπτει ότι η κοινοτική διοίκηση του δημιούργησε βάσιμες ελπίδες. Αντιθέτως, κανένας υπάλληλος δεν μπορεί να επικαλεσθεί παραβίαση της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης όταν η διοίκηση δεν του παρέσχε συγκεκριμένες διαβεβαιώσεις (βλ. ιδίως την απόφαση του Πρωτοδικείου της 17ης Δεκεμβρίου 1992, T-20/91, Holtbecker κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-2599).
- 90 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει περαιτέρω ότι οι ερμηνευτικές διατάξεις της κανονιστικής ρυθμίσεως που εξέδωσε η επιτροπή διαχειρίσεως και εγκρίθηκαν από τους προϊσταμένους της διοικήσεως, αποτελούν κανόνες δημοσίας φύσεως, που γνωστοποιήθηκαν και είναι προσιτές σε όλους τους υπαλλήλους των κοινοτικών οργάνων.
- 91 Από αυτό προκύπτει ότι η διοίκηση, με το να παραλείψει να επιστήσει την προσοχή του προσφεύγοντος στις εν λόγω ερμηνευτικές διατάξεις, δεν μπόρεσε να του δημιουργήσει βάσιμη ελπίδα ότι η ΑΔΑ θα απέδιδε τα έξοδα για το πρόγραμμα remedial teaching που παρακολούθησε η κόρη του κατά το σχολικό έτος 1987/1988. Επίσης, το γεγονός ότι η διοίκηση δεν προέβη σε διαβήματα για να αναγνωρισθεί το British School ως ιατρικό ή παραϊατρικό ίδρυμα δεν μπορεί να αποτελέσει, αυτό καθ'αυτό, παραβίαση της εν λόγω αρχής.
- 92 Κατά συνέπεια, ο λόγος ακυρώσεως περί παραβιάσεως της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης δεν μπορεί να γίνει δεκτός.

— Όσον αφορά τον λόγο ακυρώσεως περί παραβιάσεως του καθήκοντος αρωγής

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 93 Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι το Κοινοβούλιο παρέλειψε το καθήκον αρωγής που υπέχει ακυρώνοντας εντελώς την απόδοση των εξόδων που τον βαρύνουν, ενώ είναι πολύ βαριά η οικονομική επιβάρυνση που προκύπτει από τα ειδικά μαθήματα που παρακολούθησε η κόρη του. Εξήγησε ότι κατά το σχολικό έτος 1987/1988 τα έξοδα σχετικά με τα ειδικά μαθήματα ανήλθαν σε 198 000 BFR και τα βασικά έξοδα φοιτήσεως στο British School σε 341 000 BFR, ενώ ο βασικός του μισθός ανήλθε από τον Ιούλιο ως τον Δεκέμβριο του 1987 σε 312 226 BFR και από τον Ιανουάριο ως τον Ιούνιο του 1988 σε 326 697 BFR.
- 94 Το Κοινοβούλιο τονίζει ότι το καθήκον αρωγής συνεπάγεται ότι, όταν αποφασίζει σχετικά με την κατάσταση ενός υπαλλήλου, να εκτιμά η αρχή όλα τα στοιχεία που μπορούν να καθορίσουν την απόφασή της, λαμβανομένου υπόψη τόσο του συμφέροντος της υπηρεσίας όσο και του συμφέροντος του ενδιαφερομένου υπαλλήλου. Το Κοινοβούλιο κρίνει σχετικά ότι ο προσφεύγων δεν απέδειξε κατά τι παρέλειψε το καθού το καθήκον του, ενόψει αφενός μεν των συμπληρωματικών ποσών που του χορηγήθηκαν ως διπλασιασμό του επιδόματος συντηρούμενου τέκνου και του σχολικού επιδόματος, αφετέρου δε του μηνιαίου συμπληρώματος του εισοδήματος που οφείλεται στη συμπληρωματική φορολογική έκπτωση κατά 13 015 BFR μηνιαίως. Το Κοινοβούλιο παρατηρεί άλλωστε ότι ο προσφεύγων δεν υπέβαλε καμία αίτηση για να τύχει της εφαρμογής του άρθρου 76 του ΚΥΚ, λόγω του ότι η κατάστασή του είναι ιδιαίτερος δυσχερής κατόπιν της καταστάσεως της υγείας της κόρης του και ότι κανένα στοιχείο από αυτά που βρίσκονται στην κατοχή της ΑΔΑ δεν της επέτρεψαν να κρίνει, ενόψει του μισθού του προσφεύγοντος ότι βρισκόταν σε κατάσταση ιδιαίτερος δυσχερή. Επιπλέον, το Κοινοβούλιο υπογραμμίζει ότι το καθήκον αρωγής ουδόλως επάγεται ότι τα έξοδα των ιδιαίτερων μαθημάτων επιβαρύνουν το κοινό σύστημα.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 95 Το Πρωτοδικείο τονίζει καταρχάς ότι η προσβαλλομένη απόφαση δεν ανακαλεί προηγούμενες αποφάσεις αποδόσεως των εξόδων για τα ειδικά μαθήματα που παρακολούθησε η κόρη του προσφεύγοντος, αλλά περιλαμβάνει άρνηση

χορηγήσεως προηγούμενης αδειάς για το πρόγραμμα educational therapy που έπρεπε να παρακολουθήσει η κόρη του προσφεύγοντος κατά το σχολικό έτος 1987/1988.

96 Κατά πάγια νομολογία, το καθήκον αρωγής της διοικήσεως έναντι των υπαλλήλων της αντικατοπτρίζει την ισορροπία των αντίστοιχων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που δημιουργήσε ο ΚΥΚ στις σχέσεις μεταξύ της δημοσίας αρχής και των δημοσίων υπαλλήλων. Το καθήκον συνεπάγεται ιδίως ότι, όταν αποφασίζει σχετικά με την κατάσταση ενός υπαλλήλου, η αρχή λαμβάνει υπόψη το σύνολο των στοιχείων που μπορεί να καθορίζουν την απόφασή της και ότι με την ενέργειά της αυτή σταθμίζει όχι μόνον το συμφέρον της υπηρεσίας, αλλά και το συμφέρον του οικείου υπαλλήλου (απόφαση της 23ης Οκτωβρίου 1986, 321/85, Schwierig κατά Ελεγκτικού Συνεδρίου, Συλλογή 1986, σ. 3199, σκέψη 18· απόφαση του Πρωτοδικείου της 20ής Ιουνίου 1990, T-133/89, Burban κατά Κοινοβουλίου, Συλλογή 1990, σ. II-245, σκέψη 27). Πάντως δε, η προστασία των δικαιωμάτων και των συμφερόντων πρέπει πάντα να έχει ως όριο την τήρηση των ισχυόντων κανόνων (απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Μαρτίου 1990, T-123/89, Chomei κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. II-131, σκέψη 32).

97 Εν προκειμένω, η ΑΔΑ απέρριψε την αίτηση χορηγήσεως προηγούμενης αδειάς που υπέβαλε ο προσφεύγων στις 18 Οκτωβρίου 1987 για το πρόγραμμα remedial teaching που έπρεπε να παρακολουθήσει η κόρη του κατά το σχολικό έτος 1987/1988, για τον λόγο, που κρίθηκε νόμιμος από το Πρωτοδικείο, ότι δεν μπορούσε, ενόψει των πληροφοριών που διέθετε και βάσει των ισχυουσών διατάξεων του ΚΥΚ, να αναγνωρίσει έξοδα που αφορούν το πρόγραμμα αυτό ως έξοδα καλυπτόμενα από την ασφάλεια κατά των κινδύνων ασθενείας κατά την έννοια του άρθρου 72, παράγραφος 1, του ΚΥΚ. Από αυτό προκύπτει ότι, όταν έλαβε την απόφασή του το Κοινοβούλιο, τηρώντας τους ισχύοντες κανόνες, αφού προέβη σε πλήρη εκτίμηση όλων των καθοριστικών στοιχείων, δεν παραβίασε το καθήκον αρωγής που υπέχει.

98 Κατά συνέπεια, ο λόγος ακυρώσεως περί παραβιάσεως του καθήκοντος αρωγής πρέπει να απορριφθεί.

Υπόθεση T-33/89 και υπόθεση T-74/89

- 99 Από το σύνολο των προηγούμενων σκέψεων προκύπτει ότι και οι δύο προσφυγές πρέπει να απορριφθούν εν όλω.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 100 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Κατά το άρθρο όμως 88 του ίδιου κανονισμού, στις διαφορές μεταξύ των Κοινοτήτων και των υπαλλήλων τους, τα όργανα φέρουν τα έξοδά τους. Πρέπει επομένως να διαταχθεί, και στις δύο υποθέσεις, να φέρει κάθε διάδικος τα δικά του δικαστικά έξοδα.
- 101 Κατά τις συνδυασμένες διατάξεις του άρθρου 91 και του άρθρου 74 του Κανονισμού Διαδικασίας, τα έξοδα μετακινήσεως και διαμονής και η αποζημίωση για διαφυγόντα κέρδη των μαρτύρων θεωρούνται ως έξοδα που μπορούν να αναζητηθούν. Εν προκειμένω, πρέπει να διαταχθεί να φέρει ο προσφεύγων τα έξοδα σχετικά με την εξέταση των μαρτύρων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τέταρτο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει τις προσφυγές.**
- 2) Κάθε διάδικος φέρει τα δικά του δικαστικά έξοδα.**
- 3) Ο προσφεύγων φέρει τα έξοδα σχετικά με την εξέταση των μαρτύρων.**

García Valdecasas

Schintgen

Briët

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 16 Μαρτίου 1993.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

R. García-Valdecasas